

AVROPA ŞURASI NAZİRLƏR KOMİTƏSİ

Həddindən artıq uzun sürən icraatlara qarşı səmərəli hüquqi müdafiə vasitələrinə dair Nazirlər Komitəsinin üzv dövlətlərə [CM/Rec\(2010\)3](#) sayılı Tövsiyəsi

(Nazirlər Komitəsi tərəfindən 24 fevral 2010-cu ildə nazirlərin nümayəndələrinin 1077-ci iclasında qəbul edilmişdir)

Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsi, Avropa Şurası Nizamnaməsinin 15-ci maddəsinin "b" bəndinin müddəalarına uyğun olaraq,

2005-ci il mayın 16 və 17-də Varşavada keçirilmiş Üçüncü Zirvə Toplantısında görüşmüş Avropa Şurasına üzv dövlətlərin dövlət və hökumət başçılarının İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında Konvensiyanın (ETS № 5 – bundan sonra "Konvensiya" adlandırılacaq) pozulması ilə bağlı əsaslı şikayəti olan hər kəs üçün səmərəli daxili hüquqi müdafiə vasitələrinin mövcudluğunu təmin etməkdə qətiyyətli olduqlarını ifadə etdiklərini xatırladaraq;

Daxili hüquqi müdafiə vasitələrinin təkmilləşdirilməsinə dair Nazirlər Komitəsinin üzv dövlətlərə [Rec\(2004\)6](#) sayılı Tövsiyəsini xatırladaraq və konkret olaraq həddindən artıq uzun sürən icraatlar kontekstində üzv dövlətlərə praktik təlimatlar verilməsində ondan istifadə etmək niyyətində olaraq;

Həmçinin Nazirlər Komitəsinin "İnsan hüquqları haqqında Avropa Konvensiyasının milli və Avropa səviyyələrində həyata keçirilməsinin səmərəliliyini təmin etməyə yönələn davamlı fəaliyyət haqqında Bəyannamə"sini (19 may 2006-cı ildə onun 116-cı sessiyasında qəbul edilmişdir) xatırladaraq;

Avropa Şurasının digər orqanlarının, xüsusən Hüquq Vasitəsilə Demokratiya Uğrunda Avropa Komissiyası (Venesiya Komissiyası) və Ədalət Mühakiməsinin Səmərəliliyi üzrə Avropa Komissiyasının işini təqdir edərək;

Razılığa gələn Yüksək Tərəflərin Konvensiyaya uyğun olaraq öz yurisdiksiyaları daxilində hər kəsin Konvensiya ilə qorunan hüquq və azadlıqlarını, o cümlədən 6-cı maddənin 1-ci bəndində nəzərdə tutulan əğlabatan müddətdə məhkəmə araşdırması hüququnu və 13-cü maddədə nəzərdə tutulan səmərəli hüquqi müdafiə vasitələri hüququnu təmin etmək öhdəliklərini vurğulayaraq;

İnsan Hüquqlarına dair Avropa Məhkəməsidəki (bundan sonra "Məhkəmə") presedent hüququnun, xüsusilə onun pilot qərarlarının bu baxımdan üzv dövlətlər üçün mühüm bələdçi və təlimat rolunu oynadığını xatırladaraq;

Ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsində həddindən artıq gecikmələrin xüsusilə qanunun aliliyinə hörmət edilməsinə və ədalət mühakiməsinə çıxışa ciddi təhlükə yaratdığını təkrarən bildirərək;

Məhkəmə araşdırmalarının çox vaxt sistem xarakterli problemlər səbəbindən həddindən artıq uzun sürməsi ilə bağlı Məhkəməyə şikayət edilməsi hallarının olduqca geniş yayılmasından və bunun Məhkəmənin işinin səmərəliliyinə və deməli, Konvensiyada nəzərdə tutulan insan hüquqlarının müdafiəsi sistemində birbaşa təhlükə yaratmasından narahatlıq keçirərək;

* Azərbaycan dilinə qeyri-rəsmi tərcümə ingilis dilindəki orijinal mətnin əsasında icra olunmuşdur. Mətn Avropa Şurasının icazəsi ilə tərtib və istifadə edilmişdir. Bu sənəd Avropa Şurası ilə razılaşma əsasında, lakin yalnız tərcüməçinin(lərin)/naşirlərin məsuliyyət daşımaları ilə dərc olunur. Mətnin tərcüməsi Avropa Şurasının "Avropa Məhkəməsi qərarlarının Azərbaycan tərəfindən icrasının gücləndirilməsinə dəstək" layihəsi çərçivəsində həyata keçirilmişdir.

İcraatların həddindən artıq uzun sürməsi hallarını aradan qaldırmağa yönələn tədbirlərin tətbiqinin, subsidiarlıq prinsipinə uyğun olaraq, üzv dövlətlərdə insan hüquqlarının müdafiəsinin gücləndirilməsinə və Konvensiya sisteminin səmərəliliyinin qorunmasına, o cümlədən Məhkəməyə müraciətlərin sayının azaldılmasına kömək edəcəyinə əmin olaraq,

Üzv dövlətlərin hökumətlərinə tövsiyə edir ki:

1. mülki hüquq və vəzifələrin müəyyən edilə və ya hər hansı cinayət ittihamının irəli sürülə biləcəyi ölkədaxili icraatların bütün mərhələlərində, onların necə xarakterizə olunmasından asılı olmayaraq, məsələlərin ağlabatan müddətdə həllini təmin etmək üçün bütün lazımi tədbirləri görsünlər;
2. bu məqsədlə və 6-cı maddənin gələcəkdə pozulmasının qarşısını almaq məqsədi ilə, həddindən artıq uzanması riski olan prosesləri və bunun əsas səbəblərini müəyyən etmək üçün mexanizmlərin mövcud olmasını təmin etsinlər;
3. icraatın həddindən artıq uzun sürməsinə sistem xarakterli problem səbəb olduqda, bu problemi, eləcə də ayrı-ayrı hallarda onun təsirlərini aradan qaldırmaq üçün tədbirlərin görülməsinin zəruriliyini qəbul etsinlər;
4. həddindən artıq uzanması riski olan icraatların uzun sürməsinin qarşısını almaq məqsədilə həmin icraatları sürətləndirmək üçün vasitələrin mövcud olmasını təmin etsinlər;
5. ağlabatan müddətdə məhkəmə araşdırması hüququnun pozulduğu barədə bütün əsaslı iddialarla bağlı milli hakimiyyət orqanları qarşısında səmərəli hüquqi müdafiə vasitələrinin mövcud olmasını təmin etmək üçün bütün lazımi tədbirləri görsünlər;
6. mülki hüquq və vəzifələrin müəyyən edilə və ya hər hansı cinayət ittihamının irəli sürülə biləcəyi ölkədaxili icraatların bütün mərhələlərində bu cür hüquqi müdafiə vasitələrinin mövcudluğunu təmin etsinlər;
7. bu məqsədlə, icraatlar həddindən artıq uzandığı hallarda pozuntunun birbaşa və ya mahiyyətə etiraf edilməsini və həmçinin:
 - a. imkan daxilində icraatın sürətləndirilməsini; və ya
 - b. zərərçəkənlərin məruz qaldıqları hər hansı ziyanın kompensasiya edilməsini; və yaxud daha yaxşı olar ki,
 - c. bu iki tədbirin kombinə olunmuş şəkildə görülməsini təmin etsinlər;
8. icraatın sürətləndirilməsi və ya kompensasiyanın təmin edilməsi üçün müraciətlərə səlahiyyətli orqan tərəfindən sürətlə baxılmasını və bu tədbirlərin səmərəli, adekvat və əlçatan hüquqi müdafiə vasitəsi təşkil etməsini təmin etsinlər;
9. təyin edilə biləcək kompensasiya məbləğlərinin ağlabatan olmasını və Məhkəmənin presedent hüququna uyğun olmasını təmin etsinlər və bu kontekstdə həddindən artıq uzun sürən icraatların mənəvi zərərə səbəb olacağına dair ciddi, amma təkzib edilə bilən ehtimalın mövcud olduğunu qəbul etsinlər;
10. həddindən artıq uzun sürən cinayət mühakimə icraatında və ya inzibati icraatda, lazımi hallarda, sanksiyaların yüngülləşdirilməsi və ya icraata xitam verilməsi kimi qeyri-pul kompensasiyasının konkret formalarının təmin edilməsini nəzərdən keçirsinlər;
11. lazımi hallarda Məhkəmənin icraatında olan şikayətlərin milli səviyyədə həll edilməsi məqsədilə icraatın həddindən artıq uzanması problemini həll etməyə yönələn yeni tədbirlərin retrospektiv tətbiqini təmin etsinlər;
12. bu Tövsiyənin müddəalarını həyata keçirərkən ona əlavə olunan "Müsbət təcrübəyə dair bələdçi"dən faydalansınlar və onu rəhbər tutsunlar və bu məqsədlə zərurət olduqda bu Tövsiyənin və "Müsbət təcrübəyə dair bələdçi"nin mətninin ölkənin dil(lər)ində mövcud olmasını təmin etsinlər və onu milli hakimiyyət orqanları tərəfindən effektiv şəkildə tanına və nəzərə alına biləcək şəkildə dərc etsinlər və yaysınlar.